

FİNANSAL OKURYAZARLIK

ÖĞRETİM PROGRAMI VE ÖĞRETMEN EL KİTABI

6. SINIF

KKTC MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

FİNANSAL OKURYAZARLIK ÖĞRETİM PROGRAMI VE ÖĞRETMEN EL KİTABI 6. SINIF

PROGRAM GELİŞTİRME KOMİSYONU

Salih SARPTEN

Hazal Terzioğlu DOKUZLAR

Gizem M. MUHTAROĞLU

KKTC
Millî Eğitim Bakanlığı

Temel Eğitim Program Geliştirme Projesi kapsamında oluşturulan bu kitap;
KKTC Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Dairesi tarafından ders kitabı olarak kabul edilmiştir.

Bu ders kitabı KKTC Millî Eğitim Bakanlığına aittir ve her hakkı saklıdır.
Kitabın metin, soru, şekil ve görselleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

GRAFİK TASARIM

Derviş KULLE

İlk Baskı: 2025

Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü

Bu program, Milli Eğitim Bakanlığı ve Kuzey Kıbrıs Bankalar Birliği işbirliğinde gerçekleştirilen Finansal Okuryazarlık Farkındalık ve Yetkinlik Artırma Projesi kapsamında geliştirilmiş ve 2025-2026 öğretim yılından itibaren ilkokullarımızın dördüncü (4.) sınıflarında uygulanmaya konulmuştur.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar;
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imânı boğar,
"Medeniyet!" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, Yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehîd oğlusun, incitme, yazıktır, atanı;
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım;
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerred gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbâlinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve haricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namûsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK
(1881-1938)

Dr. Fazıl KÜÇÜK
(1906-1984)

Rauf R. DENKTAŞ
(1924-2012)

İçindekiler

Önsöz	12
Önsöz	14
Ünite 1 - Finansal Kararlar ve Hizmetler	16
Harzama ve Tasarruf	16
Planlı Satın Alma Davranışı	17
Tasarrıf	17
Tasarrufun Faydaları	18
Etkinlikler	19
Finansal Hizmetler	22
Finansal Sistem	23
Bankacılık	23
Sigortacılık	23
Sermaye Piyasası	23
Etkinlikler	24
Finansal Ödeme Yöntemleri	25
Çekler	26
Debit Kart / Kredi Kartı	26
EFT (Elektronik Fon Transferi)	26
Dijital Ödeme Sistemleri	26
Online Alışveriş	26
Etkinlikler	27
Ünite 2 - Yatırım	28
Kredi ve Borç Ödeme Yönetimi	28
Borç Almak ve Borç Vermek	29
Kredi Terminolojisi ve Çeşitleri	29
Kredi Yönetimi	29
Kredi Kullanmanın Sorumlulukları	29
Kredi Ödeme Planı	30
Bilinçli Borçlanma İçin 5 Altın Kural	30
Etkinlikler	31

Eğitimin amacı toplumların siyasal, ekonomik ve kültürel durumlarına göre değişmekle birlikte bireylerin kişisel yeteneklerini, insan ilişkileri konusundaki becerilerini, ekonomik yönden yeterliklerini geliştirmek ve vatandaşlık görevlerini tam olarak yerine getirmeyi sağlamak olarak belirtilmektedir. Gittikçe karmaşıklaşan günümüz dünyasında yaşam, insanın birçok yeni bilgi ve beceriye sahip olmasını gerektirmektedir. Bu durum, eğitimin bireye kazandırması gereken yeterliklerin farklılaşmasına, zorunlu eğitim süresinin gittikçe artmasına yanı sıra kavramların içeriğinin de değişmesine neden olmaktadır.

Okuryazarlık kavramı bunlara örnek gösterilebilir. Kodları çözümleme olarak tanımlanan okuma-yazmadan farklı olarak okuryazarlık, anlamlandırmayı da içermektedir. İnsanların yeterince işlevsel olabilmeleri için gereken, dünyayı asgari düzeyde anlama ve kendini anlatma düzeyi, ulaşım, iletişim, bilişim teknolojilerindeki gelişmelerle gittikçe artmaktadır.

Okuryazarlık kendi içinde “fen okuryazarlığı”, “teknoloji okuryazarlığı” “medya okuryazarlığı” gibi alt alanlara ayrılmaktadır. Çoğu kez bu alt alanlar net olarak tanımlanamamakla birlikte, hepsi hem bilgi hem beceri hem de duyuşsal öğeleri içermektedir. Hiç kuşku yok ki önemi katlanarak artan okuryazarlık alanlarından birisi de finansal okuryazarlıktır.

Finansal okuryazarlığın bireysel olarak karar vermeye dönüştüğü yerdir. Bir ev sahibi olmak ya da çocuklarının üniversite eğitimi için para biriktirmek olabilir. Kişisel finans yönetimi önem verdiği hedefleri desteklemek, emeklilik planlaması yapmak ve geleceğinizi güvence altına almak için gereken araçları sunar.

Finansal okuryazarlıkla ilgili bilgileri kavrama, finansal beceriler ve bu becerilerde kendine güven ile bunları uygulama eğilimi finansal okuryazarlığın temel öğeleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Başka bir ifadeyle söylenecek olursa finansal okuryazarlık bireylere kazandırılması gereken önemli bir yeterlik olarak tanımlanmakta, böylelikle bu yeterliliğin kazandırılması için çaba gösterilmesi yönünde stratejiler geliştirilmesi gerekmektedir.

Finansal okuryazarlık bireylerin ekonomik durumları hakkında bilinçli kararlar vermelerini sağlar. Farklı finansal ürün ve hizmetlerle ilişkili riskleri ve ödülleri anlamalarına yardımcı olur. Finansal okuryazarlık ayrıca bireylerin daha iyi finansal kararlar almasına yardımcı olur. Günümüzde bilinçli finansal kararlar almak her zamankinden daha önemli hale geldi. Gençlerimizin planlamalarını doğru yapabilmeleri geleceğe dönük yaşam kalitelerini artırmaları son derece önemsiyoruz. Bu nedenle de Milli Eğitim Bakanlığı olarak Finansal Okuryazarlık Öğretim Programını da eğitim sistemine entegre etme kararlılığındayız.

Bu kararlılıktan hareketle Bakanlığımız ve Bakanlar Birliği işbirliğinde Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğümüzce “Finansal Okuryazarlık Öğretim Programı ve Öğretmen El Kitabı” geliştirilmiş ve kademeli olarak uygulanamaya konulmaya başlanmıştır. Öğrencilerimize ve ülkemize hayırlı olsun.

Nazım Çavuşoğlu
Milli Eğitim Bakanı

Finansal Okuryazarlık

Finansal okuryazarlık dijital çağın gerektirdiği okuryazarlık alanlarından biri olarak değerlendirilmektedir. Hızlı dönüşümlerin, yeniliklerin ve büyük bir veri akışının yaşandığı günümüzde gençler daha karmaşık finansal ürünler, hizmetler ve sistemler ile karşı karşıya bulunmaktadır.

Bu koşullarda gençlerin finansal risk ve fırsatların farkında olmaları, bütçelerini doğru yönetebilmeleri ve finansal problemlere karşı öngörü geliştirebilmeleri bireylerin ve dolayısıyla toplumun finansal bilinç seviyesini geliştirmeye katkı sağlayacaktır. Bu noktada Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından sıklıkla vurgulanan gençlerin mümkün olduğunca küçük yaşlardan itibaren finansal eğitiminin sağlanması ve finansal eğitimin zorunlu eğitim müfredatı ile bütünleştirilmesi hususu dikkate alınması gereken bir olgudur. Bireylerin ve toplumun refah düzeyini etkileyecek olan bu yeterliğin her birey için eşit eğitim fırsatı çerçevesinde sunulması gerekir. OECD finansal okuryazarlığı oluşturan unsurları finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranış olarak sıralamaktadır. Ülkelerin böyle bir yeterliği bireylerin kendi olanakları dâhilinde geliştirmelerini bekleyerek riske atması ve finansal eğitimi göz ardı etmesi uzun vadede toplumda finansal sistemin sağlıklı işleyişini engelleyecek olumsuz etkilerin ortaya çıkmasına neden olacaktır.

Neden İhtiyaç?

Günümüzde her kesimin finansa erişimi vardır ve finansın doğru kullanımı çok önemli hale gelmiştir. Kredi kartı kullanım alternatiflerini karşılaştırmaktan ödeme yöntemleri arasında tercih geliştirmeye, ne miktarda tasarruf yapılacağından bunun nereye yatırılacağına ve en iyi koşullarda kredinin nereden temin edileceğine kadar pek çok finansal kararın doğru şekilde verilmesi finansal okuryazarlık gerektirmektedir.

Küreselleşme ve teknolojik gelişmeler finansal ürün çeşitliliğini artırmış, ürün ve hizmet sözleşmelerini karmaşıklaştırmış, tüketiciler açısından belli düzeyde bir finansal bilgi, birikim, yeterli risk analizi yapabilme kapasitesi ve farkındalık gerektirmiş, finansal okuryazarlık kavramını üzerinde önemle durulması gereken bir konu haline getirmiştir.

Finansal tüketicinin eğitim ihtiyacı şimdiki haliyle okul veya sosyal ortamlarda karşılanmamaktadır. Bu nedenle, finansal ihtiyaçlarını doğru tespit etmesi, karşı karşıya kaldığı riskleri değerlendirebilmesi ve yaşanacak sorunlarda hak ve sorumluluklarının bilincine varması için finansal okuryazarlık eğitiminin öncelikle öğrencilere milli eğitim müfredatı çerçevesinde verilmesi bir ihtiyaç ve zaruret haline gelmiştir.

Kuzey Kıbrıs Bankalar Birliği olarak finansal okur-yazarlık konusundaki çalışmalarımızın evveliyatı 2017 yılına kadar gitmekte ve temel olarak milli eğitim programının bir parçası olması hedefini taşımaktaydı. 26 Nisan 2023 tarihinde KKTC Eğitim Bakanlığı ile imzalanan “Eğitilere Yönelik İş birliği Protokolü” ile bu hedefimiz doğrultusundaki ilk adım atılmış ve finansal okuryazarlık eğitiminin resmi müfredat kapsamına alınarak ilk aşamada meslek liselerinde başlaması ve ardından diğer okullara ve yaş gruplarına yönelik uyarlanarak yaygınlaştırılması kararlaştırılmıştı. Bu hedefe Şubat 2024 tarihi itibarı ile ulaşılmış ve Finansal Okuryazarlık Öğretim Programı ilk aşamada pilot okul olarak seçilen meslek liselerinde uygulamaya konulmuştur. Şimdi ise finansal okur-yazarlık eğitiminin milli eğitim müfredatının bir parçası olarak diğer okullar ve yaş gruplarına verilmesi aşamasına gelmiş durumdayız.

Finansal okuryazarlık eğitiminin milli eğitim müfredatına dahil edilmesine önderlik eden Milli Eğitim Bakanımız Sn. Nazım Çavuşoğlu’na, Talim Terbiye Dairesi Müdürü Sn. Murad Aktuğ ve değerli çalışma arkadaşlarına, proje danışmanlarımız KMC Consulting Ltd. firması uzmanlarına ve bu hedeflere ulaşmada uzun uğraş ve emek veren Bankalar Birliği Genel Sekreteri Sn. Halil Okur’a teşekkür eder, finansal okuryazarlık eğitim programının öğrencilerimize ve ülkemize hayırlı olmasını dilerim.

Olgun Önal

Yönetim Kurulu Başkanı
Kuzey Kıbrıs Bankalar Birliği

FİNANSAL KARARLAR VE HİZMETLER

KAPSAM

6.1.1. Harcama ve Tasarruf

- İhtiyaç ve İstek İhtiyaç ve İstek
- Günlük Para Yönetimi İhtiyaç ve İstek
- Harcama Alışkanlıkları İhtiyaç ve İstek
- Tasarruf Tanımı ve Araçları

KAZANIMLAR

14

Sınırlı bütçeyle ihtiyaçlarını önceliklendirme becerisi geliştirir.

Reklamların ve sosyal çevrenin harcama kararları üzerindeki etkisini analiz eder.

Kendi yaşantısına uygun bir tasarruf hedefi belirleyerek plan oluşturur

01

Günlük yaşamda karşılaştığı harcamaları “ihtiyaç” ve “istek” olarak ayırt edebilir.

02

03

Kendi harcama planını oluşturarak parasını bilinçli şekilde yönetmeyi öğrenir.

04

05

Farklı tasarruf araçlarını (kumbaralar, banka hesapları, dijital uygulamalar) tanır ve karşılaştırır.

06

Planlı Satın Alma Davranışı

Aile yapısı, bireyin yaşı, cinsiyeti, hayat şartları, ekonomik durumu, yaşam tarzı, çevresel koşullar ve içinde yaşanan toplumun kültürü gibi faktörler satın alma davranışını çeşitlendirmektedir. İnsanlar bir ürün veya hizmeti satın alma kararını verirken farkında olarak ya da olmayarak bu faktörlerden etkilenir. Bunun için alışveriş öncesi satın alma planı yapılmalıdır.

Satın almanın planlanmasında öncelikle istek ve ihtiyaçların ayrımının yapılması gerekir.

- **İhtiyaç**, eksikliğin şiddetle hissedildiği, zorunlu veya çok önemli olduğu için gerekli olan şeylerdir.
- **İstek** ise belirli bir gereksinimi karşılayacağı düşünülen nesne veya duruma karşı duyulan özlem ve arzu olarak tanımlanır.

Gerçek ihtiyaçlar arasında en önemlisinden başlanarak bir sıralama yapılmalıdır. İhtiyaç ve istekleri belirledikten sonra satın alma işlemini gerçekleştirmek amacıyla bütçe hesaplanmalıdır. İstek ve ihtiyaçları karşılamak amacıyla ayrılacak para miktarı bireyin gelirine göre belirlenmelidir.

Satın almanın planlanmasının sonaşması seçeneklerinde değerlendirilmesi ve karşılaştırılmasıdır. Satın alınacak ürünlerin ve hizmetlerin kalitesi, sağlık ve güvenliği ile çevreye duyarlılığı, fiyatı, bakım ve kullanım özellikleri, yedek parça ve satış sonrası servis ağı gibi unsurlar göz önünde bulundurularak piyasadaki ürün çeşitleri, yeni çıkan marka ve modeller araştırılmalıdır. Araştırma sonuçlarında satın alınabilecek ürün ve hizmet seçenekleri karşılaştırılarak en uygun olanın satın alınmasına karar verilmelidir.

Bir ürün veya hizmet satın alırken kendimize sormamız gereken sorular sırasıyla şunlardır:

- Ne satın almak istiyorum?
- Almak istediğim şey gerçekte ihtiyaç mı? Bundan bende kaç tane var?
- Ürüne verdiğim paraya değecek mi? Kaç kere kullanacağım?
- Satın almak istediğim ürün veya hizmetin fiyat ve özelliklerini araştırabileceğim yerler neresidir?
- Ne kadar para harcamam gerekiyor? Bütçem nedir?
- Hangi kriterler benim için önemlidir? Satın almak istediğim ürün veya hizmetten beklentilerim nelerdir?
- Kriterlerimi karşılayabilecek olası seçenekler nelerdir?

Tasarruf

Günlük hayatta masrafları azaltmak ya da para biriktirmek anlamında kullanılan tasarruf kelimesi, ekonomide gelirin harcanmayan kısmı olarak tanımlanır. Birikiminizi bankaya yatırmak istediğinizde sizin için açılan hesaba “tasarruf hesabı” denir. Para kazanabilmek için zaman harcamanız gerekir. Kazanılan para sadece emeğinizin değil, aynı zamanda harcadığınız zamanın da karşılığıdır.

Paranızı harcarken aslında satın aldığınız şey karşılığında zamanınızı değiş tokuş etmiş olursunuz. Dolayısıyla tasarruf etmek insanın kendi hayatından harcadığı zamanın kıymetini bilmek olarak da nitelendirilebilir.

Gelecek kaygısı, birikim ve yatırım yapmak gibi insanları tasarrufa yönelten çeşitli sebepler vardır. Tasarruf hem aile hem de ülke ekonomisi için büyük önem arz etmektedir. Örneğin evimizde gereksiz enerji kullanımının önüne geçmek için aldığımız önlemler, sadece elektrik faturamızın daha

BİLGİ NOTLARI

düşük gelmesi ile sınırlı kalmaz, aynı zamanda enerji ithalatı için ülke ekonomisinden harcanan tutarın azalmasını sağlar. Daha da önemlisi karbon salınımını azaltır ve küresel ısınmanın önüne geçerek gelecek nesillere daha yaşanılabilir bir dünya bırakmamızı temin eder.

Tasarruf, ekonomik büyüme için en önemli unsurlardandır. Çünkü tasarruf olmadan yatırım, yatırım olmadan da üretim gerçekleşemez. Ekonomik büyümenin toplumsal refaha etkisi göz önüne alındığında tasarrufun önemi daha iyi anlaşılabilir. Birikim ve tasarruf yapmaya karar verirken doğru stratejileri takip etmek büyük önem arz etmektedir.

ETKİNLİKLER

1

Aşağıda belirtilen konu başlıklarını öğrencilere detaylı açıklamalarda bulunarak “**performans ödevleri**” veriniz?

- Kantinadaki yiyecek ve içecek fiyatlarını araştırarak aylık kantin harcama maliyetinizi tabloya yerleştiriniz.
- Bir öğrenci olarak haftalık harcamalarını (kantin, oyun, vb.) göz önünde bulundurarak ortalama aylık harcama tablosu hazırlayınız.
- Ailenizin bir haftalık market, pazar vb. harcamalarını göz önünde bulundurarak ortalama aylık market giderleri ile ilgili tablo hazırlayınız.
- Aile bireylerinizden sizinle ilgili harcamalarını öğreniniz (kıyafet, dersane/özel ders, sağlık, vb.) öğrenerek aylık diğer giderler tablosu hazırlayınız.
- Alışverişlerde dikkat edilmesi gereken temel unsurların neler olduğunu araştırınız.

2

Sami ve Dila'nın satın almayı planladığı ürünler konusunda verdikleri kararın istek mi, ihtiyaç mı olduğunun ayrımıyla ilgili soruları cevaplandırınız.

Dila, ortaokul öğrencisidir. Resim dersinde kullanmak üzere resim fırçası, palet, resim kâğıdı almak istemektedir. Aynı ürünlerin benzeri evinde bulunmaktadır. Yeni alacağı ürünlerin marka ve renklerin kalitesini daha iyi bulduğu ve arkadaşlarının da bu benzer markayı kullandığı için almak istemektedir. Bu ürünleri almayı çok istediği için ve arkadaşlarıyla aynı marka ürünleri kullanmanın kendisini iyi hissettireceğini düşünerek borçlanarak bu ürünü almak istemektedir.

Dila'nın satın alma kararı hakkında ne düşünüyorsunuz? Bu satın almayı gerçekleştirmeli mi? Neden?	....
Dila'nı satın alma kararını vermede sizce hangi etkenler etkili olmuştur?	....

Sami de bir ortaokul öğrencisidir. Beden eğitimi dersinde kullanmak üzere spor ayakkabı almak istemektedir. Kullandığı spor ayakkabısı vardır. Fakat ayakkabı yıpranmış ve ayağını sıkırmaktadır. Bu nedenle de beden eğitimi derslerinde ve spor yaparken ihtiyacı olan ayakkabıyı almak istemektedir. Alacağı ayakkabının sağlam, rahat ve kaliteli olmasını kriter olarak belirlemektedir. Ancak beğendiği ayakkabı, bütçesini aşmaktadır. Bu nedenle spor ayakkabısını borçlanarak taksitle almak istemektedir.

ETKİNLİKLER

Sami'nin satın alma kararı hakkında ne düşünüyorsunuz? Bu satın almayı gerçekleştirmeli mi? Neden?	....
Sami'nin satın alma kararını vermede sizce hangi etkenler etkili olmuştur?	....

Aşağıdaki soruları sınıfça tartışın

- a. Dila resim dersi için aldığı ürünlerle ilgili neden piyasa araştırması yapmamış olabilir?
Bu konuda ona neler önerirsiniz?

.....
.....
.....
.....
.....

- b. Satın alma kararı vermede istek ve ihtiyaç ayrımının önemi konusunda Dila'ya neler önerirsiniz?

.....
.....
.....
.....
.....

- c. Sami'nin verdiği satın alma kararını siz kendi hayatınızda benzerleri oldu mu?
Olduysa neler?

.....
.....
.....
.....
.....

ETKİNLİKLER

3

- a. Bir markette 1kg, 2,5 kg ve 5 kg'lık 3 farklı ebatta ve 3 farklı markanın deterjanları satılmaktadır. Hangisinin satın alınacağına nasıl karar verelim?

.....

.....

.....

- b. Markette üretim tarihleri farklı olan, farklı büyüklüklerde yoğurtlar var. Hangisinin benim için en iyi seçenek olduğuna nasıl karar verebilirim?

.....

.....

.....

- c. İyi günler, ben Baran. Babam yıllardır aynı cep telefonunu kullanıyor ancak artık gözleri eskisi gibi görmediğinden telefondaki yazıları okumakta zorluk çekmeye başladı. Bu nedenle babamın cep telefonunu değiştirmek istiyorum. Piyasada çok farklı özelliklere sahip birçok cep telefonu var. Bir türlü karar veremiyorum. Sizce babam için telefon alırken hangi kriterleri dikkate almalıyım?

.....

.....

.....

4

Aşağıda Sude'nin aylık harcama tablosu verilmiştir. Sude, aylık 1000 TL tasarruf etmek istemektedir. Bunun ona yeniden düzenlenmiş harcama tutarları belirleyerek tablodaki boş bırakılan sütunu doldurun.

HARCAMALAR (AYLIK)	HARCAMA TUTARI (AYLIK)	TASARRUF İÇİN YENİDEN DÜZENLENMİŞ HARCAMA TUTARI (AYLIK)
Okul harçlığı (40 TL'den 20 gün için)	800 TL	
Hafta sonu eğlencesi (100 TL'den 4 kez)	400 TL	
Aylık telefon gideri	1.500 TL	
İnternette oyun üyeliği (2 oyun için aylık 150 TL)	300 TL	
Müzik dinleme uygulaması aylık üyeliği	150 TL	
Spor harcamaları	500 TL	
TOPLAM:	3.650 TL	

FİNANSAL KARARLAR VE HİZMETLER

KAPSAM

6.1.2. Finansal Hizmetler

- Finansal Hizmet Sağlayıcılar Kimlerdir?
- Finansal Kurumlardan Hizmet Alma
- Faiz Kavramı ve Türleri

KAZANIMLAR

Finansal hizmet sağlayıcıların (bankalar, sigorta şirketleri, yatırım fonları, muhasebe şirketle vb.) türlerini tanıır.

Faizin ödünç verilen para için ödenen bedel olduğunu açıklar.

Faiz kavramını verimlilik, zaman tercihi, ödünç verilebilir fonlar çerçevesinde yorumlar.

Finansal hizmetlerin ekonomik sistemdeki rolünü açıklar.

Kredi alma, sigorta yaptıırma, yatırım danışmanlığı gibi temel finansal hizmetleri tanıımlar.

Basit faiz ile bileşik faiz arasındaki farkı örneklerle gösterir.

Finansal Sistem

Öncelikle finansal sistem ne demek onu öğrenelim.

Finansal sistem; birikim sahipleri ile kaynak ihtiyacı olan taraflar arasındaki alışverişi sağlayan kurumlar, tasarruf, yatırım, finansman araçları ve bunları düzenleyen kurallardan oluşan yapıdır.

Piyasa ekonomisinde finansal sistem, tasarrufların verimli yatırım alanlarına yönlendirilmesinde ve yatırım yaparken oluşan risklerin yönetilmesinde önemli rol oynar.

Finansal sistem; **bankacılık, sigortacılık ve sermaye piyasasından** oluşur. Şimdi bunlara kısaca bakalım.

Bankacılık

Bankalar temelde çeşitli kişi ve kurumların kendilerine yatırdığı mevduatı, çeşitli kişi ve kuruluşlara kredi şeklinde tahsis eden araçlardır. Bankacılıkla ilgili en çok merak edilen konular mevduat, kredi ve faiz tanımlarıdır. Şimdi gelin bu tanımları görelim.

Mevduat: Birikim sahibinin daha önce belirlenmiş bir süre sonunda veya istenildiğinde çekilmek üzere bankalara belirli bir faiz karşılığı beklentisiyle yani vadeli mevduat ile ya da faiz karşılığı beklenmeksizin yani vadesiz mevduat ile verdiği borç olarak tanımlanır.

Kredi: Bankaların, kaynak ihtiyacı olan kişi veya kurumlara daha önce belirlenmiş bir vadede ödenmek kaydıyla belirli bir faiz karşılığı verdiği borç olarak tanımlanır.

Faiz: *Ödünç alınan paraya karşılık olarak, borcu veren tarafa ödenen bedeldir.* Verilen borcun yatırım dönemi süresince kazandığı faizin anaparaya oranı basit faiz oranı olarak adlandırılır. Kazanılan faizin, anaparaya eklenerek yatırıma yönlendirilmesi sonucunda elde edilen getiri ise bileşik faiz olarak tanımlanır. Farklı vadelerdeki finansal araçların faiz oranı karşılaştırılırken bileşik faiz oranına bakılması yararlı olur.

Sigortacılık

Sigorta, çeşitli olumsuz olayların gerçekleşmesi halinde doğan zararları gidermek için kullanılan bir finansal araçtır. Sigorta şirketleri, hastalık, kaza veya doğal afet gibi olumsuz olayların gerçekleşme olasılığından korunmak isteyen kişilere “prim” adı verilen bir ücret karşılığında sigorta poliçesi satar. Eğer söz konusu olumsuzluklar gerçekleşirse, sigorta şirketi doğan zararı karşılar.

Sermaye Piyasası

Sermaye piyasası, orta ve uzun vadeli fon arz ve talebinin karşılaştığı piyasadır. Sermaye piyasasında yatırımcılar, birikimlerini belli bir getiri beklentisi ile yatırım araçlarında değerlendirirler. Şirketler ise, sermaye piyasasında ihraç ettikleri pay senetleri veya borçlanma senetleri aracılığı ile yatırımcıların tasarrufları sayesinde finansman ihtiyaçlarını karşılarlar. Riskini yönetmek isteyen yatırımcılar için tasarlanmış ürünler de sermaye piyasası araçları arasında yer alır. Tüm bu işlemler yatırım kuruluşları vasıtasıyla gerçekleşir.

Şimdi Sermaye Piyasaları ile ilgili çok sorulan;

- Risk Nedir?
- Likidite Ne Demek?
- Sermaye Piyasası Faaliyetleri Nelerdir? sorularının cevaplarını inceleyelim.

BİLGİ NOTLARI

Risk: Zarara uğrama tehlikesi risk olarak adlandırılır. Sermaye piyasasında yapılan yatırımlar, ileride olacak olayların belirsizliği nedeniyle yatırılan paranın kaybedilme olasılığını da taşımaktadır.

Siyasi çalkantılar, ülke ekonomisinin bozulması, döviz kurundaki değişim, ilgili yatırım aracının fiyatının aşırı değişmesi gibi pek çok risk bulunmaktadır. Prensip olarak üstlenilen risk ile beklenen getiri arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Yani üstlenilen risk arttıkça getirinin de artması, üstlenilen riskin azaldıkça getirinin de azalması beklenmektedir.

Likidite: Menkul kıymetlerin (hisse senedi, hazine bonosu, devlet veya şirket tahvilleri) nakde çevrilme kolaylığına likidite denir. Bir kıymeti nakde çevirirken fiyatının bu işlemten fazla etkilenmemesi, ilgili kıymetin likit olduğunu gösterir. Likit araçlara yatırım yapmak bu anlamda daha az risklidir.

ETKİNLİKLER

1

Elif, üniversiteye yeni başlamış ve ilk kez finansal kararlar alacak. Elif'in aşağıdaki isteklerini gerçekleştirmek için nereye başvurması ve nelere dikkat etmesi gerekiyor?

- Biriktiği parası için bir mevduat hesabı açmak istiyor.
- Kredi kartı başvuru yapmak istiyor.
- Üniversite eğitimi sırasında babasının ona aldığı arabayı kullanacak bunun için arabasına sigortalamak istiyor.

2

Öğrencileri gruplara ayırarak aşağıdaki finansal hizmet sağlayıcıları ile ilgili araştırma yapması ve dijital ortamda sunum hazırlaması ödevi veriniz. Öğrencilerin sunumlarını, sıra ile sınıfta tüm öğrencilere sunmasını isteyiniz.

- Bankalar
- Sigorta şirketleri
- Yatırım fonları
- Muhasebe şirketleri

3

Sınıfta şu iki senaryo tüm öğrencilere açıklanır. Rakamlar ve grafiklerle öğrencilere sunulur ve öğrencilerin hangisini mevduat hesabı açarken ve kredi alırken hangisini tercih edileceği sorularak, neden tercih ettikleri üzerinde tartışmalar yapılır.

A: 10.000 TL'yi %10 basit faizle 1 yıl vadeli yatırmak.

B: 10.000 TL'yi %10 bileşik faizle 1 yıl vadeli yatırmak.

A: 10.000 TL'yi %10 basit faizle 1 yıl içinde geri ödenecek şekilde kredi almak.

B: 10.000 TL'yi %10 bileşik faizle 1 yıl içinde geri ödenecek şekilde kredi almak.

FİNANSAL KARARLAR VE HİZMETLER

KAPSAM

4.1.3. Finansal Ödeme Yöntemleri

- Çekler
- Debit Kart / Kredi Kartı
- EFT
- Dijital Ödeme
- Online Alışveriş

KAZANIMLAR

Geleneksel ve dijital yöntemleri hız, güvenlik, erişilebilirlik gibi kriterlerle karşılaştırır.

Online alışverişte güvenli ödeme yapmanın yollarını öğrenir.

01

Her bir ödeme yönteminin temel özelliklerini açıklar.

02

03

Hangi yöntemin hangi durumda daha uygun olduğunu gerekçelendirir.

04

05

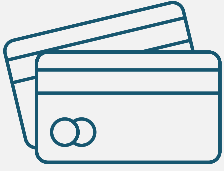
Dijital cüzdanlar, QR kodla ödeme gibi yeni teknolojileri keşfeder.

Çekler

- **Tanım:** Banka hesabı olan kişinin, belirli bir miktarı başka bir kişiye ödemesini sağlayan yazılı belgedir.
- **Kullanım Alanı:** Ticari işlemler, büyük meblağlı ödemeler.
- **Avantaj:** Güvenli ve kayıtlı ödeme sağlar.
- **Risk:** Karşılıksız çek riski (hesapta yeterli para yoksa ödeme gerçekleşmez).

Debit Kart / Kredi Kartı

- **Debit Kart:** Kişinin banka hesabındaki parayı kullanarak ödeme yapmasını sağlar.
- **Kredi Kartı:** Bankadan borç alarak ödeme yapılır, sonradan geri ödenir.
- **Avantaj:** Hızlı ve pratik ödeme, taksit imkânı (kredi kartında).
- **Risk:** Aşırı harcama, faiz yükü (kredi kartında).

EFT (Elektronik Fon Transferi)

- **Tanım:** Bir bankadan başka bir bankaya para gönderme işlemidir.
- **Kullanım Alanı:** Fatura ödemeleri, borç transferleri, maaş ödemeleri.
- **Avantaj:** Güvenli ve hızlı para transferi.
- **Risk:** En güvenilir para transferleri ve ödeme yöntemlerinden birisi olsa da yanlış IBAN girilirse para yanlış kişiye gidebilir.

Dijital Ödeme Sistemleri

- **Örnekler:** Mobil cüzdanlar (Apple Pay, Google Pay), QR kodla ödeme, temassız ödeme.
- **Avantaj:** Fiziksel karta gerek yok, hızlı ve hijyenik.
- **Risk:** Cihaz kaybı, siber güvenlik tehditleri.

Online Alışveriş

- **Tanım:** İnternet üzerinden ürün/hizmet satın alma.
- **Ödeme Yöntemleri:** Kredi kartı, dijital cüzdan, kapıda ödeme.
- **Avantaj:** Zaman tasarrufu, ürün çeşitliliği.
- **Risk:** Dolandırıcılık, sahte siteler, kişisel veri güvenliği.

ETKİNLİKLER

1

Beyin Fırtınası

- Öğretmen, çek, debit/kredi kartı, EFT, dijital ödeme ve online alışveriş hakkında kısa bilgiler verir. Sonra öğrencilere şu soru sorulur: “Bugün bir şey satın alacak olsanız, nasıl ödeme yaparsınız? Neden bu ödeme yöntemi tercih ettiniz?”
- Tahtaya yazılan cevaplar gruplandırılır: Nakit, Kart, Dijital, Online vb.

2

Eşleştirme Oyunu - “Doğru Yöntemi Seç!”

- Öğrencilere farklı alışveriş senaryoları verilir:
  - “Bir arkadaşına doğum günü hediyesi alacaksın, internetten sipariş verdin.”
  - “Markette alışveriş yaptın, yanında sadece telefonun var.”
  - “Bir iş yerinden büyük miktarda ürün satın alıyorsun.”
- Her senaryo için en uygun ödeme yöntemi seçilir ve gerekçelendirilir.

3

Tartışma - Avantaj & Risk Analizi

- Gruplar, bir ödeme yöntemini seçip avantajlarını ve risklerini poster üzerinde listeler.
- Sunumlar yapılır, sınıfça değerlendirilir.

4

Yaratıcı Görev - Dijital Poster Tasarımı (Ev Ödevi / Ek Etkinlik)

- “Güvenli ve bilinçli ödeme için 5 öneri” temalı dijital poster hazırlanır.

5

Analiz

Öğrencilerle aşağıdaki konuları tartışarak verdikleri yanıtları not edilmesi sağlanır.

- Hangi ödeme yöntemi hangi durumda daha uygun?
- Dijital ödeme sistemlerinin gelecekteki rolü ne olabilir?
- Tüketici olarak haklarımızı nasıl koruyabiliriz?

KAPSAM

6.2.1. Kredi ve Borç Ödeme Yönetimi

- Borç Almak ve Borç Vermek
- Kredi Terminolojisi ve Çeşitleri
- Kredi Yönetimi
- Kredi Kullanmanın Sorumlulukları
- Kredi Ödeme Planı

KAZANIMLAR

Güven, sözleşme, geri ödeme gibi kavramları öğrenir.

Faiz yükü, geri ödeme, yasal sorumluluklar gibi konuları tartışır.

01

Borç alma ve borç verme kavramlarını tanır, bu süreçteki tarafların hak ve sorumluluklarını açıklar.

02

03

Aile, arkadaş ve banka gibi farklı borç ilişkilerini ayırt eder.

04

05

“Sorumlu borçlanma” ilkelerini belirler.

Borç Almak ve Borç Vermek

- **Borç Almak:** Bir kişi ya da kurumdan geçici olarak para veya mal almak ve belirli bir sürede geri ödemek.
- **Borç Vermek:** Başkasına geçici olarak para veya mal sağlamak.
- **Temel Unsurlar:** Güven, geri ödeme süresi, faiz (varsa), sözleşme.
- **Riskler:** Geri ödememe, ilişkilerin bozulması, yasal sorunlar.

Kredi Terminolojisi ve Çeşitleri

Temel Terimler:

- **Faiz:** Alınan borcun geri ödemesine eklenen ücret.
- **Vade:** Geri ödemenin tamamlanacağı süre.
- **Taksit:** Borcun parça parça ödenmesi.
- **Teminat:** Krediyi güvence altına alan mal veya belge.

Kredi Türleri:

- **İhtiyaç Kredisi** – Günlük harcamalar için.
- **Taşıt Kredisi** – Araç alımı için.
- **Konut Kredisi** – Ev alımı için.
- **Eğitim Kredisi** – Okul ve kurs giderleri için.

Kredi Yönetimi

- **Bütçe Planlaması:** Gelir ve gider dengesi kurulmalı.
- **Kredi Limiti:** Gelire uygun borçlanma yapılmalı.
- **Gereksiz Harcamalardan Kaçınma:** İhtiyaç ve istek ayrımı yapılmalı.
- **Kredi Notu:** Geçmiş borç ödeme performansına göre oluşur, gelecekteki kredi alma hakkını etkiler.

Kredi Kullanmanın Sorumlulukları

- **Zamanında Ödeme:** Faiz yükü ve yasal sorunlardan kaçınmak için önemlidir.
- **Bilgilendirme:** Kredi sözleşmesi dikkatle okunmalı.
- **Tüketici Hakları:** Bilinçli tüketici olmak, haklarını bilmek ve korumak gerekir.
- **Toplumsal Etki:** Aşırı borçlanma ekonomik krizlere yol açabilir.

Kredi Ödeme Planı

- Örnek Plan:
- Kredi Tutarı: 10.000 TL
- Faiz Oranı: %1,5 aylık
- Vade: 12 ay
- Aylık Taksit: ~950 TL
- Toplam Geri Ödeme: ~11.400 TL

Bilinçli Borçlanma İçin 5 Altın Kural

1. Gelirine göre borçlan.
2. Faiz oranlarını karşılaştır.
3. Sözleşmeleri dikkatle oku.
4. Gereksiz harcamalardan kaçın.
5. Ödemelerini zamanında yap.

ETKİNLİKLER

1

Senaryo Oyunu - “Hangisi Uygun?”

- Öğretmen, kredi türleri ve temel terminolojiyi anlatır. Öğrenci gruplarına farklı yaşam senaryoları verilir:
  - “Üniversiteye başlayacak bir öğrenci eğitim masrafları için destek arıyor.”
  - “Bir aile ev almak istiyor.”
  - “Bir kişi acil sağlık harcaması için para arıyor.”
- Her grup, uygun kredi türünü seçer, gerekçelendirir ve ödeme planı önerir.

2

Kredi Planlama Atölyesi

- Öğrenciler örnek bir kredi tutarı için ödeme planı hazırlar:
  - Tutar, faiz oranı, vade, aylık taksit, toplam geri ödeme.
- Dijital araçlar (örneğin kredi hesaplama siteleri) kullanılabilir.

3

Tartışma - Sorumlu Borçlanma İlkeleri

- Öğretmen aşağıdaki konularla ilgili olarak öğrencilerle tartışma ortamı kurar.
- “Borç almak her zaman kötü müdür?”
  - “Kredi kullanırken nelere dikkat etmeliyiz?”

4

Performans Ödevi

- Öğrencilere poster veya dijital afiş hazırlama ödevi verir.
- Ödev konusu: “Sorumlu Borçlanmanın 5 Altın Kuralı”

KKTC MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

KKTC
Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü

BU DERS KİTABI
KKTC MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILMAZ